

Terugblik betrokkenen Windplan Blauw

Moderne, grote windturbines, netjes in lijnen opgesteld en als vervanging van de molens die er nu staan. Meer met minder is het devies bij Windplan Blauw, een initiatief van Vattenfall en SwifterwinT in Noordwest-Flevoland. Meer energie voor meer huishoudens (250 Megawatt in totaal) met 61 molens in plaats van de 74 die er nu draaien. In totaal zorgen ze voor twintig procent van de provinciale doelstelling van het Energieakkoord. De molens komen deels in het IJsselmeer te staan.

Windplan Blauw

Voor de oude turbines verwijderd worden en de bouw van de nieuwe begint, buigt de Raad van State zich nog over vijf beroepen van inwoners van Swifterbant, één van de dorpen nabij het plangebied. Ze vrezen overlast door geluid, licht en slagschaduw van de windmolens, ook al zijn de dichtstbijzijnde inmiddels verder van het dorp ingetekend. De Raad van State heeft op 6 nov 2019 uitspraak gedaan en alle ingediende beroepen ongegrond verklaard. De initiatiefnemer kan starten met de bouw van het project.

“Wat je ook doet, de weerstand valt nooit helemaal weg te nemen”, weet **Stephan de Clerck**, bestuursvoorzitter van SwifterwinT, naar eigen zeggen een ‘club van boeren, burgers en buitenlui’ die investeert in het nieuwe park. *“Turbines van deze omvang kun je niet verstoppen, willen we niet verstoppen. Maar ik snap het wel.”*

Want op het moment dat de molens op de kaart ingetekend worden, krijgen inwoners van Swifterbant pas echt in de gaten wat het voor hun woon- en leefomgeving betekent. Hun weerstand lijkt daarom laat in het proces toch nog onverwacht. Voor initiatiefnemers Vattenfall en SwifterwinT, de provincie Flevoland, voor de gemeente Dronten, maar ook voor het Rijk, dat de regie voerde over het vergunningsproces via de Rijkscoördinatieregeling (RCR). De participatietrajecten, informatievoorziening en zelfs een klankbordgroep ten spijt.

Een goede les, concluderen een aantal hoofdrolspelers, met wie afzonderlijk werd teruggeblikt op het proces. Over conflicterende belangen, samenwerking en een spannende slotfase.

Het proces

2009. Energiebedrijf Vattenfall (dan nog Nuon) verkent de mogelijkheden voor vervanging van windmolens langs de IJsselmeerdijk in de Flevopolder. Windpark Irene Vorrink is in handen van Vattenfall, met de eigenaren van losse turbines op land wil het bedrijf plannen maken voor nieuwe windmolens. De provincie Flevoland wil dat de molens meer energie produceren, maar ook beter passen in het landschap.

Het gaat om ‘gevoelig’ gebied, deels Natura 2000, waar veel conflicterende belangen spelen. Zo moet bijvoorbeeld rekening gehouden worden met lucht- en scheepvaart. In 2012 houdt Vattenfall daarom ontwerpateliers waar samen met alle stakeholders en maatschappelijke organisaties een plan getekend wordt. In 2013 wordt dit bij de provincie Flevoland neergelegd.

Regioplan

Die geeft ondertussen vorm aan haar ideeën voor ‘meer windenergie met minder molens’ in het Regioplan Windenergie, in samenwerking met gemeenten Zeewolde, Dronten en Lelystad. Het Regioplan (2016) deelt Zuidelijk en Oostelijk Flevoland op in vier deelgebieden. ‘Blauw’ is daar een van. Ieder deelgebied heeft een projectplan met een initiatiefnemer nodig, schrijft het Regioplan voor. Daarbij moeten alle bewoners en grondeigenaren in het plangebied buiten mee kunnen doen, of je nu wel of geen turbine hebt staan. Bewoners in de omgeving van het plangebied krijgen ook de kans om te investeren.

Samenwerking

Dat betekent dat Vattenfall samen met de andere eigenaren van bestaande windturbines (verenigd in Windpark Rivierduin, Natuur Stroom Groep en initiatiefgroep Windpark Ketelmeerzoom) een plan moet maken. *“Een complexe exercitie”,* weet **Henk Kouwenhoven**, projectleider namens Vattenfall. Er is nog oud zeer te overwinnen. Ook moeten alle bestaande belangen en nieuwe spelers een plek krijgen. Uiteindelijk leidt dat tot de oprichting van SwifterwinT in 2016.

Vattenfall en SwifterwinT verenigen zich in een gezamenlijke projectorganisatie. Nu kan er doorgepaktd worden met windplan Blauw. De procedure valt vanwege de omvang (meer dan 100 Megawatt) onder de Rijkscoördinatieregeling (RCR). Maar ook vanwege de vele ogenschijnlijk conflicterende belangen en verschillende wettelijke vereisten in dit gebied is het handig dat er coördinatie vanuit het Rijk is.

Participatie

Er wordt meteen een stakeholderbijeenkomst georganiseerd om iedereen bij te praten. Sommige partijen hebben het gevoel dat er een complete radiostilte was tussen in 2013 en 2016. *“Dat klopt natuurlijk niet echt, want ook rond het Regioplan is participatie georganiseerd door de provincie”,* zegt **Inger Huizing**, projectleider RCR vanuit EZK.

Bij alle belangrijke mijlpalen in het besluitvormingsproces zijn er stakeholderbijeenkomsten en inloopavonden. Daarbij komen thema’s als masthoogten, slagschaduwen, geluid en rustgebieden van vogels aan bod. Daarnaast geven goed bezochte Open Winddagen en Windsafari’s (excursies naar andere windparken) geïnteresseerden een concreet beeld bij windplan Blauw. Vattenfall en SwifterwinT gebruiken daarvoor onder meer augmented reality, informatie over windmeetmasten en archeologisch onderzoek in het plangebied.

Klankbordgroep

Samen met het Rijk roepen Vattenfall en SwifterwinT ook een klankbordgroep in het leven, die vroegtijdig zicht moet geven op alle belangen, en kennis samenbrengt. Zo kunnen kansen en bedreigingen sneller herkend worden. Achteraf bijstellen is immers kostbaarder en ingewikkelder.

De klankbordgroep zoekt ook mee naar alternatieve plaatsingszones voor de windturbines binnen het vastgestelde zoekgebied, voor het geval de zones uit het Regioplan (gedeeltelijk) niet ingevuld kunnen worden.

De groep vertegenwoordigt een breed scala aan partijen met bijbehorende belangen. Van de initiatiefnemers, overheden, bewoners, natuur, landbouw, recreatie en scheepvaart. Guido Wallagh, partner-adviseur bij Inbo, wordt gevraagd als onafhankelijk voorzitter. De groep bedenkt zelf de eigen spelregels. *“Het poldermodel revisited, dat was het eigenlijk”*, concludeert **Wallagh** nu.

Hartstikke gek

Belangenorganisatie Binnenvaart Koninklijke BLN-Schuttevaer merkt ook snel dat het goed werkt om elkaars standpunten en argumenten te kennen. Daardoor ontstaat wederzijds begrip en vertrouwen. En de mogelijkheid om zorgen te delen. Want regio-coördinator **Andries de Weerd** knijpt ‘m wel een beetje als hij de plannen ziet. *“Daarin stonden twee rijen molens langs de IJsselmeerdijk getekend, midden in de vaargeul. Ik dacht: die zijn hartstikke gek geworden.”* Vattenfall gaat direct in gesprek met de schippers. Een 3D-animatie van de route tussen de molens, bezien vanuit het stuurhuis, neemt de zorgen deels weg.

Tussen januari 2017 en mei 2018 komt de klankbordgroep vijf keer bijeen, in verschillende stadia van het proces. Ook organiseert ze in die periode twee bredere stakeholderbijeenkomsten. Nadat de MER, het voorkeursalternatief en een voorlopig inpassingsplan zijn vastgesteld, heft de klankbordgroep zichzelf op in mei 2018.

Niet over alles eens

Dat wil niet zeggen dat ze het over alle issues eens is geworden. *“Volledig draagvlak is een mooi streven, maar daarvoor spelen er te veel belangen”*, meent **Wallagh**. *Het is ook goed dat deelnemers de complexiteit en dilemma's ervaren van processen als deze. Partijen die elkaar meenemen in het denken, dat was eigenlijk de belangrijkste functie van de klankbordgroep.”*

Protest uit Swifterbant

Toch komen zorgen van bewoners van Swifterbant pas vrij laat in het proces door. **Inger Huizing**, projectleider RCR: *“Daardoor hebben we lang gedacht dat er eigenlijk weinig weerstand was.”* Ook de initiatiefnemers van SwifterwinT uit het gebied zijn verrast als er een petitie wordt gehouden en de tegenstand uit het dorp groter blijkt dan gedacht.

“Sommige bewoners hadden het gevoel dat ‘alles toch al vastlag’, zonder dat hen iets was gevraagd”, zegt **Henk Kouwenhoven** van Vattenfall. *“Feitelijk onjuist, maar wel begrijpelijk”*. Rond het Regioplan was ook participatie georganiseerd. Met bijvoorbeeld een tour langs de kernen. Toen was het abstractieniveau nog te hoog. *“Het werd pas concreet toen er in ontwerpvergunningen kruisjes op de kaart verschenen. Toen dacht men: Oh, nee, dat is bij ons!”*

Dat zegt ook de gemeente Dronten. De plaatsingszone voor de vijf turbines bij Swifterbant, waar alle commotie om draait, staat al in 2015 ingetekend in het ontwerp-Regioplan. Daar is uitgebreid over gecommuniceerd, zegt de gemeente. Maar er ontstond destijds geen deining in gemeenteraad en gemeenschap.

Verplaatsing

Dorpsbewoners dienen nu wel bezwaren in tegen de plaatsing van twee molens in het Swifterbos. Vattenfall en SwifterwinT besluiten de turbines te verplaatsen buiten het bos. Ze maken deel uit van een lijn van vier molens. Deze lijn wordt naar het westen verlegd, zodat de molens verder van het dorp af komen te staan.

Leerpunten

Ondanks kritiek uit het dorp Swifterbant en de ingediende beroepen bij de Raad van State, is **Vattenfall** tevreden over het omgevingsproces. *“Gezien de omvang van het project zijn er maar weinig beroepen. Met al die partijen zijn we ook nog steeds on speaking terms.”*

SwifterwinT is goed te spreken over het functioneren van de klankbordgroep, maar heeft achteraf twijfels bij de samenstelling. *“Soms stuurden belangengroepen niet zozeer een vertegenwoordiger, maar vooral iemand op grond van zijn expertise”*, verklaart bestuursvoorzitter **De Clerck**. *“Daarin is misschien soms te makkelijk gekozen voor mensen die goed zijn ingevoerd en zich constructief opstellen. Hadden we niet meer onze eigen weerstand moeten organiseren?”*

Schuttevaer besloot uiteindelijk geen beroep bij de Raad van State in te dienen. *“We hadden te weinig harde argumenten. Wel zijn we teleurgesteld door het gebrek aan speelruimte voor eigen ideeën of ‘wisselgeld’ zoals een schuilhoek voor schepen”*, zegt **De Weerd**.

Gebiedsfonds

Omwonenden van het plangebied krijgen de kans mee te doen in de exploitatie van het windplan. (Vrienden van windplan Blauw). Financiële participatie is voor het overgrote deel van de omwonenden geen optie. Het moet dus ook gaan over andere manieren van meedoen en meedenken. Een gebiedsfonds, dat gevuld wordt door Vattenfall en SwifterwinT, moet helpen de leefbaarheid van de dorpen te verbeteren. *“Niet als compensatie, maar als bijdrage aan de gemeenschap. Het belangrijkste is dat de ideeën waaraan deze middelen besteed kunnen worden van de mensen zelf komt en niet van ons”*, zegt **De Clerck**. *“We willen goede burens blijven en zorgen blijven adresseren”*, beaamt **Vattenfall**.

Daar hoopt ook de **gemeente Dronten** op. *“De opdracht blijft om bewoners van de kernen optimaal te betrekken bij de feitelijke totstandkoming van het park.”*